

УДК 37.372.882

Сергієнко А. А.

ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНИХ УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У статті обґрунтовується необхідність формування під час вивчення літератури компетентного учня-читача, який розуміє ціннісне значення читання для власного успішного становлення у житті, здатен працювати у команді, спілкуватися, взаємодіяти, вести діалог із суб'єктами освітньої діяльності, критично мислити, прагнути до навчання упродовж життя. Автор статті наголошує на необхідності максимального використання потенціалу навчального предмета "українська література" з наданням переваги читацькоцентричній парадигмі, оскільки ключові та предметні компетентності набуваються школярами на основі оволодіння змістом освіти. Увагу учителів-практиків зосереджено на необхідності забезпечення особистісно зорієнтованого та діяльнісного підходів до навчання, використанні сучасного методичного інструментарію, в основу якого покладені активні, інтерактивні та групові методи роботи, а також прийоми критичного мислення, які сприяють налагодженню діалогу учня з текстом художнього твору і пошуку особистісних смислів у вивчуваному.

Ключові слова: українська література, читацькі компетентності, учень-читач, робота в групах, діалогічна взаємодія, художній твір, особистісно зорієнтований урок.

Сучасні педагоги розуміють, що необхідні зміни в освіті відбудуться завдяки їхній майстерності, небайдужості, вмотивованості, фаховій компетентності. Учителі активно спостерігають за усіма інноваціями, перетвореннями, нововведеннями, які здійснюються в освітній сфері. Нині ґрунтовні зміни відбуваються у початковій школі, завтра вони торкнуться основної та старшої школи. Тож педагоги швидкими темпами оволодівають комп'ютерними, медіаосвітніми, інтерактивними технологіями, методами критичного мислення, проектними та особистісно зорієнтованими методиками.

Працюючи в системі післядипломної освіти, бачимо, що вчителі – мобільні, креативні, інноваційні особистості, які розуміють, що від них залежить рівень компетентності майбутніх фахівців в епоху інформаційних технологій. Тому вони постійно навчаються, беруть участь у тренінгах, вебінарах, інтернет-змаганнях та втілюють у практику зміни уже сьогодні. На цьому фоні дивує відверта радість розробників новоствореної освітньої онлайн-програми Prometheus із приводу знищення державної монополії на професійний розвиток учителів в інститутах післядипломної освіти та можливість підвищення кваліфікації педагога в найрізноманітніших освітніх організаціях (риторика про знищення взята на сайті цієї програми). Звичайно, вибір має бути в усьому, але, як свідчить досвід останніх років, такий професійний розвиток шляхом онлайн-курсів є однобічним, далеким від предметної методики, упровадження інновацій під час викладання конкретних навчальних предметів. Онлайн-курси викладачів іноземних університетів, запропоновані Prometheus, сприймаються як лікбез із психології: як ми навчаємося, як об'єднати лідерів, як нам допомагає метод дизайн-мислення, як нам набути впевненості, щоб очолити вдосконалення освітнього процесу. Тут доречно згадати Шевченкові слова: "і чужому научайтесь, й свого не цурайтесь". Необхідно було б до вивченого і проаналізованого вітчизняного освітнього досвіду додавати зарубіжні методики, постійно визначаючи спільне та відмінне, першочергове чи другорядне, результативне чи розважальне. Завдяки такому підходу ми зможемо уникнути засилля штучно насаджуваних прийомів (івенти, батли, челенджі, нетворкінги, перфоманси, інтерфейси і т.п.), за якими не видно ані учнів, ані навчального матеріалу, ані сформованих компетентностей.

Слід віддати належне розробникам документів про Нову українську школу, які наголосили, що на першій сходинці навчання учня відбувається формування суто предметних компетентностей (засобами навчальних предметів), наступна сходинка – міжпредметні компетентності, а далі – ключові компетентності. Усі компетентності тісно пов'язані між собою і рівноцінно важливі. Саме тому так необхідно вчителю розуміти суть поняття "компетентність", усвідомлювати, які саме компетентності та яким шляхом формувати, що має стати кінцевим результатом навчання або вивчення конкретного матеріалу. Останнім часом з'явилося багато різноманітних тлумачень поняття "компетентність", зупинимося на одному з них. "Компетентність – набута у процесі навчання інтегрована здатність учня, що складається із знань, умінь, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці" [4, с. 11].

Цінним для вчителя є узагальнення про те, що спільними для усіх компетентностей будуть такі вміння та здатності:

- читати й розуміти прочитане;
- висловлювати думку усно та письмово;
- критично мислити;
- логічно обґрунтовувати власну позицію;
- виявляти ініціативу;
- творити;
- розв'язувати проблеми, оцінювати ризики й ухвалювати рішення;
- конструктивно керувати емоціями;

- застосовувати емоційний інтелект;
- співпрацювати в команді [1, с. 16].

У нашому дослідженні мова йтиме про предметні (літературну, читацьку) компетентності учнів, які формуються на уроках літератури, зокрема української. Як учителям реалізувати потенціал навчального предмета і конкретного літературного матеріалу, як окреслити результативні шляхи формування читацьких компетентностей, умінь, здібностей та здатностей учнів, як підібрати і застосувати ті прийоми, методи, технології, які допоможуть дитині не тільки зрозуміти письмений твір, отримати насолоду та емоції, а й оцінити себе як читача, інтерпретатора, співрозмовника, зрозуміти себе і оточуючих у контексті літературної проблематики та в реальному світі? Спробуємо максимально знайти відповіді на ці запитання.

Мета статті – зосередити увагу всіх, хто причетний до шкільної літературної освіти, на необхідності формування на уроках літератури компетентного учня-читача, здатного до діалогічної взаємодії з автором твору, літературними героями, текстом художнього твору, відкритого до комунікації з ровесниками, спроможного зрозуміти цінність читання для самореалізації, а отже, спроможного до навчання і саморозвитку упродовж життя.

У наш час перед шкільною освітою постають серйозні виклики глобального, соціального та національного характеру, реагувати на які потрібно системно і систематично. Одним із таких викликів на фоні складної ситуації в країні є несформованість у молодого покоління потреби в самоідентифікації, небажання знати і оберігати надбання своєї нації, народу, а звідси відсутність мотивації до пізнання героїчного минулого українського народу з джерел вітчизняної літератури, до читання українських літературних творів, бажання критичного зіставлення історії та сучасності, літературної проблематики та проблем у реальній дійсності.

Оновлені програми з української літератури для загальноосвітніх навчальних закладів спрямовують викладачів на розвиток і соціалізацію особистості учнів, формування у них національної самосвідомості, навичок практичного використання досвіду, здобутого за допомогою читання, усвідомлення важливості читання як чинника власного становлення й соціалізації, а підібрані твори дають змогу школярам пережити насолоду від прочитаного, допомагають дітям у практично-ігровій формі підготуватися до життя, поміркувати над учинками персонажів, подискутувати з приводу моральних і світоглядних колізій, наявних у художньому світі, спробувати вирішити важливі соціальні проблеми, визначити власні цінності й орієнтири [6, с. 3–4].

У Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” зазначається, що “найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть фахівці, які вміють навчатися упродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіють іншими вміннями” [5, с. 4]. Тобто метою Нової української школи є виховання інноватора та громадянина, який умітиме ухвалювати відповідальні рішення, розв’язувати необхідні проблеми, опираючись на набуті знання, уміння, навички, компетентності, а саме: уміння читати і розуміти прочитане, готовність висловлювати думку і критично мислити, здатність логічно обґрунтовувати позицію, виявляти ініціативу, співпрацювати у команді тощо.

Дуже важливо для дитини досягти розуміння того, що основою розвитку самодостатньої особистості є читання. “Наше майбутнє залежить від уяви, яку розвиває читання, – переконана автор підручників з української літератури Л. Т. Коваленко. – Чим більше ми читаємо, тим вишуканіше висловлюємо свої думки, бо наше мислення перестає бути шаблонним. Глибока література спонукає до глибоких переживань і глибокої розумової роботи. Недаремно відомий усім музикант і громадський діяч Святослав Вакарчук стверджує, що “книга творить Людину – Людина творить країну” [3, с. 5]. Тож нині важливо навчити школярів усвідомлено ставитися до читання, відшукувати в творі особистісно важливу інформацію, формувати власну естетичну траєкторію самоосвіти, тобто виробляти читацьку (літературну) компетентність. Питання читацької компетентності глибоко розкриваються у працях відомих вітчизняних учених Г. Л. Токмань, О. О. Ісаєвої, О. М. Куцевол, В. І. Шуляра, А. М. Фасолі. Шляхи формування читацьких компетентностей окреслюються авторами сучасних підручників з української літератури: Л. Т. Коваленко, В. І. Пахаренко, О. М. Авраменко, А. М. Фасоля, О. В. Слоньовська. Необхідність формування компетентного учня-читача, на думку вченого В. І. Шуляра, пояснюється існуванням таких перспективних стратегій: учень-читач, учень-критик, учень-дослідник, учень-літературознавець. Він наголошує, що перспективними у системі літературної освіти є “неосферно-екологічна (природовідповідна, здоров’язбережувальна, екологічна складові частини), особистісно зорієнтована (дитино/читацько/текстоцентричні складові частини), компетентісно-діяльнісна (ЗУНи, компетенції, читацький досвід, соціальний особистісно значущий літературно-мистецький продукт)” стратегії. В. І. Шуляр констатує, що стратегія сучасного уроку літератури – це “набір підходів, дій та операцій щодо досягнення планованого кінцевого результату, коли кожен суб’єкт вибудовує по-своєму унікальну ціннісну життєву позицію, за якої конкурентоспроможна Я-особистість буде здатною до створення власного літературно-мистецького (для учня-читача) та професійно-фахового (для вчителя літератури) продукту” [7, с. 61, 63].

Ці думки вченого-методиста перегуковуються зі словами професора О. О. Ісаєвої про те, що сучасне вивчення літератури має залучати учнів до процесу суб’єктивізації знань, пізнання оточуючого світу і самого себе в соціумі, до виникнення у свідомості читача тексту, наповненого особистісним “Я”. Тому на уроках літератури необхідно створювати умови для реалізації сучасної “формули читання: ЧИТАЮ = критично

сприймаю – розмірковую – піддаю сумнівам – перевіряю – зіставляю – аналізую – даю оцінку = ПІЗНАЮ (пізнаю себе і оточуючий світ)” [2, с. 36].

Для нас ці твердження вчених дуже цінні, оскільки ми переконані, що реалізація компетентнісного та особистісно зорієнтованого підходів найбільше можлива за умови широкого упровадження особистісно зорієнтованих уроків, на яких найповніше забезпечується реалізація індивідуальних здібностей особистості, мотивація до саморозвитку і самовдосконалення, активізація для самоствердження й реалізації, а отже, формування у школярів необхідних життєвих компетентностей.

Формування учня-читача має відбуватися в єдиній системі використання різноманітних прийомів, методів, дій, операцій, технологій, де діалогічні, групові та інтерактивні форми організації освітньої діяльності учнів стануть пріоритетними. Необхідно, зокрема, зберегти основні ознаки особистісно зорієнтованого уроку: цілевизначення, вироблення у школярів умінь самостійної постановки цілей на урок; урахування суб'єктного досвіду учнів та забезпечення суб'єкт-суб'єктних відносин; діяльнісна основа уроку; рефлексивне оцінювання власної діяльності та створеного освітнього продукту кожним учасником освітнього процесу.

Важливу роль у формуванні компетентного читача відіграють особистісні уподобання учнів, читацькі інтереси, зацікавленість тематикою у зв'язку з віковими особливостями тощо. Та слід ці уподобання, інтереси, смаки розвивати і поглиблювати, вмотивовувати до читання взагалі та до ознайомлення з конкретним художнім твором зокрема, допомагаючи зрозуміти учневі, що твір, його автор, герої – цікаві співрозмовники, в діалозі з якими можна знайти відповіді на важливі для тебе питання. На мотиваційному етапі уроку можна використовувати: рольові ігри, літературні пазли, віртуальні музеї і театр, літературне читання і музичне оформлення. Наприклад, перед вивченням у 7 класі поезії Ліни Костенко “Крила” слід використати прийом критичного мислення “Кубування” (узяти звичайний куб, на гранях якого написано слова, що спонукають до дії: Назви. Поясни. Обґрунтуй! Аргументуй. Придумай. Поділися!), запропонувати дітям знайти відповіді на запитання: “З чого можуть бути крила? Про які крила може йти мова у поезії? А у людей можуть бути крила? Чи було у тебе відчуття, що у тебе з'являються крила за плечима? Після яких подій? І з чого ж у тебе такі крила: з щирості, щедрості, мрії чи сили волі? А у героїв твору?”

Вивчення у 8 класі трагікомедії І. Карпенка-Карого “Сто тисяч” можна розпочати з інтерактивного прийому “Синтез думок”, за допомогою якого учні шукатимуть відповідь на запитання “На що здатна людина заради грошей?”. Прийом “Передбачення” допоможе дітям наблизитися у своїх здогадках до розгадування сюжету і відповіді на запитання: “На який крок наважився герой п'єси заради збагачення?” Щоб діти зрозуміли зміст назви виучуваного твору, можна створити асоціативний куш, гроно, хмаринку. Наприклад, до твору М. Стельмаха “Гуси-лебеді летять” – гуси-лебеді (щасливе дитинство, краса, романтика, єдність людини і природи, добро, любов, плинність життя тощо), до поезії В. Голобородька “З дитинства дощ” – дощ (мрії, спогади, відчуття, тепло, дитинство, безтурботність, захищеність, рідне), до казки “Хуха-Моховинка” – (казкові істоти, фантастика, добро, зло, страх, бажання допомогти, турбота, піклування).

Дуже активізує діяльність учнів на уроці після прочитання твору робота в перехресних групах. Групи отримують завдання вибудувати сюжет із порушеною послідовністю, щоб якнайбільше заплутати своїх суперників, а потім обмінюються завданнями з суперниками і змагаються на швидкість, хто краще засвоїв зміст художнього твору. На етапі осмислення змісту прочитаного твору варто застосувати метод “РОФТ (роль, отримувач, форма, текст)”. Учні із задоволенням приміряють на себе ролі, обирають співрозмовника для спілкування, пишуть листи, поради, послання. Так, школярі від імені Анни із поезії Ліни Костенко “Кольорові миші” радять читачам завжди залишатися вірними своїм принципам, нікого не боятися, робити добро і вірити, що воно повернеться до тебе сторицею; суддя радить сусідові не чинити зло, бути благородним і допомагати дітям, а хто обрав роль кота, який нявкнув і залив чорнилом вирок на папері, дав раду Анні, щоб вона завжди вірила, що справедливість переможе.

Щоб зацікавити учнів творами сучасних письменників, книгами для додаткового читання, учитель не обійдеться без літературних практикумів, на які школярі будуть готувати рекламні ролики та літературні білборди, буктрейлери та презентації, колажі та летбуки, пазли і ментальні карти, картини та ілюстрації, створювати віртуальні сторінки письменників у соціальних мережах, писати відгуки тощо. Практика показала, що шестикласники люблять писати відгук на твір А. Кокотюхи “Таємниця козацького скарбу”, семикласники обирають оповідання М. Павленко, а п'ятикласники – казку І. Андрусяка “Стефа і її Чакалка”, в якій описується, хоча й казкове, але таке зрозуміле шкільне життя з пустощами, несподіванками і пригодами; та саме ці пригоди допомагають дітям зрозуміти справжні життєві цінності.

Звідки ж учителю черпати завдання для організації міжсуб'єктної, інтерактивної, групової взаємодії? Найпершим помічником для вчителя є сучасний підручник. На особливу увагу учителів-філологів заслуговують підручники з української літератури для учнів 10 та 11 класів авторського колективу під керівництвом А. М. Фасолі, підручник із новою філософією освіти, з реалізацією особистісно зорієнтованого, компетентнісного, комунікативного підходів, рубриками “Читацький путівник”, “Читацькі діалоги”, “Ваші читацькі проекти”, “Читацьке дозвілля”. Це методичний poradnik для формування у школярів читацької, предметних та ключових компетентностей, організації взаємодії, комунікації у групах, забезпечення діалогу з художнім текстом.

Висновки. Отже, під час вивчення української літератури реалізується багато важливих завдань, зокрема і формування учня-читача як суб'єкта читацької діяльності, суб'єкта, здатного до співпраці, діалогу, комунікації, навчання упродовж життя. Тож учителям-філологам необхідно вибудовувати уроки на засадах діалогічності, інтерсуб'єктного навчання, співробітництва, щоб зацікавити учнів емоційно-ціннісною взаємодією з автором-оповідачем та героями твору; сприяти конструктивному діалогу з ровесниками; спонукати до критичного мислення, саморозкриття та самоутвердження.

Використана література:

1. Дмитренко К. А. Звичайні форми роботи – новий підхід: розвиваємо ключові компетентності : метод. посібник. Харків : ВГ “Основа”, 2018. 119 с.
2. Ісаєва О. О. Виклики сучасності і шкільна літературна освіта в Україні: у пошуках відповідності. *Актуальні проблеми професійної підготовки студентів-філологів до роботи в сучасному освітньому просторі* : збірник статей / за заг. ред. І. В. Козлика. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2017. Вип. 1. С. 29–37.
3. Коваленко Л. Т. Українська література : підручник для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ : УОВЦ “Оріон”, 2017. 288 с.
4. Компетентнісний підхід до вивчення української літератури в основній школі : посібник / за заг. ред. А. М. Фасолі. Київ : Видавничий дім “Сам”, 2017. 113 с.
5. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 р. (Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р). URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258 (дата звернення: 18.03.2019).
6. Українська література. 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 р. № 804. URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita-2/navchalni-prohramy-5-9-klasy-naskrizni-zmistovi-liniji/ukrainska-literatura-naskrizni-zmistovi-liniji/> (дата звернення: 18.03.2019).
7. Шуляр В. І. Стратегії підготовки вчителя літератури до реалізації концепції Нової української школи. *Актуальні проблеми професійної підготовки студентів-філологів до роботи в сучасному освітньому просторі* : збірник статей / за заг. ред. І. В. Козлика. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2017. Вип. 1. С. 58–69.

References

1. Dmytrenko K. A. (2018) Zvychni formy roboty – novyi pidkhd: rozvyvaiemo kluchovi kompetentnosti : metod. posibnyk / K. A. Dmytrenko, M. V. Konovalova, O. P. Semyvolos, S. V. Beketova [Ordinary forms of work – a new approach: we develop key competencies] Kharkiv : VH “Osnova”. 119 s. [in Ukrainian].
2. Isaeva O.O. (2017) Vyklyky suchasnosti i shkilna literaturna osvita v Ukraini: u poshukakh vidpovidnosti / *Aktualni problemy profesiinoi pidhotovky studentiv-filolohiv do roboty v suchasnomu osvithnomu prostori* [The challenges of modernity and school literature education in Ukraine: in search of correspondence / Actual problems of professional training of students-philologists to work in the modern educational space] Ivano-Frankivsk : Symfoniia forte. Vyp. 1. S. 29–37 [in Ukrainian].
3. Kovalenko L. T. (2017) Ukrayinska literatura: pidruchnyk dlya 9 kl. zahalnoosvit. navch. zakl. [Ukrainian literature: a textbook for 9 grades of general educational institutions] Kyiv : UOVTS “Orion”. 288 s. [in Ukrainian].
4. Kompetentnisnyi pidkhd do vvychnia ukrayinskoj literatury v osnovnii shkoli : posibnyk / S. P. Palamar, H. L. Biichuk, V. O. Bratko, N. M. Lohvinenko, A. M. Fasolia, V. M. Tymenko, Z. O. Shevchenko [Competent approach to the study of Ukrainian literature in the primary school] Kyiv : Vydavnychiy dim “Sam”, 2017. 113 s. [in Ukrainian].
5. Kontseptsiya realizatsiyi derzhavnoyi polityky u sferi reformuvannya zahalnoi serednioi osvity “Nova ukrayinska shkola” na period do 2029 roku (Skhvaleno rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 14.12.2016 № 988-r) [Concept of realization of state policy in the sphere of reforming of general secondary education “New Ukrainian school” for the period up to 2029]. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258
6. Ukrayinska literatura. Programa dlya zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. 5–9 klasy, zatverdzheno nakazom MON Ukrayiny vid 07.06.2017 № 804. [Ukrainian literature. The program for secondary schools. Grades 5–9]. URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita-2/navchalni-prohramy-5-9-klasy-naskrizni-zmistovi-liniji/ukrainska-literatura-naskrizni-zmistovi-liniji/>
7. Shuliar V. I. (2017) Stratehii pidhotovky vchytelia literatury do realizatsii kontseptsii Novoi ukrayinskoj shkoly / *Aktualni problemy profesiinoi pidhotovky studentiv-filolohiv do roboty v suchasnomu osvithnomu prostori* [Strategies of preparation of the teacher of literature for implementation of the concept of the New Ukrainian school / Actual problems of the professional training of students of philology to work in the modern educational space] Ivano-Frankivsk : Symfoniia forte. Vyp. 1. S. 58–69 [in Ukrainian].

Сергиенко А. А. Формирование у учащихся читательской компетентности на личностно-ориентированных уроках украинской литературы

В статье обосновывается необходимость формирования компетентного ученика-читателя, который оценивает значение чтения для личного становления, способности работать в команде, общаться, взаимодействовать, вести диалог с субъектами учебной деятельности, стремиться учиться на протяжении всей жизни. Автор статьи обращает внимание на необходимость максимального использования потенциала учебного предмета “украинская литература” с преимуществом читательскоцентрической парадигмы, так как все необходимые компетентности формируются у учащихся в результате разносторонней учебной деятельности. Внимание учителей-практиков акцентируется на необходимости реализации личностно-ориентированного и деятельностного принципов в обучении, использовании современного методического инструментария, активных, интерактивных и групповых методов работы, приемов критического мышления, при помощи которых активизируется диалог с текстом художественного произведения, автором, героями и поиском в изучаемом материале личностного смысла.

Ключевые слова: украинская литература, читательские компетентности, ученик-читатель, работа в группах, диалогическое взаимодействие, личностно-ориентированный урок.

Sergienko A. A. Formation of students' reading competence on personally oriented lessons of Ukrainian literature

The article substantiates the necessity of formation of the competent student-reader in the course of studying literature, who understands the value of reading for his own successful formation in life, is able to work in a team, communicate, interact, conduct a dialogue with the subjects of educational activity, think critically, strive for learning throughout life. The author of the article emphasizes the need to maximize the potential of the subject "Ukrainian Literature" with the benefits of a reader-centered paradigm, as key and subject competences are acquired by students on the basis of mastering the content of education.

The attention of practicing teachers is emphasized on the need to provide personally oriented and active approaches to learning, using modern methodical tools, based on active, interactive and group methods of work, as well as methods of critical thinking that facilitate the dialogue between the student and the text of the work of art and the search personal meanings in the learner.

Key words: Ukrainian literature, readers' competencies, student-reader, work in groups, dialogic interaction, work of art, personally oriented lesson.

УДК 374.7(417)(043.3)

Ситник О. І.

**РОЗВИТОК ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В ІРЛАНДІЇ
КРІЗЬ ПРИЗМУ ОСВІТНІХ ДОКУМЕНТІВ ЮНЕСКО**

Стаття присвячена дослідженню освіти дорослих в Ірландії в контексті освітніх документів ЮНЕСКО. Автор надає загальну характеристику міжнародній діяльності Організації Об'єднаних Націй із питань освіти, науки і культури у галузі розвитку освіти дорослих. У статті проаналізовано основні функції діяльності ЮНЕСКО, виокремлено пріоритетні напрями роботи шістьох міжнародних конференцій з освіти дорослих КОНФІНТЕА, які сприяли формуванню, становленню та розвитку освіти дорослих у світовому контексті, схарактеризовано основні документи, що стали результатом роботи міжнародних конференцій та опорною точкою в розробці законодавчих баз освіти дорослих на національному рівні. Таким чином, автор робить спробу дослідити участь Ірландії у роботі міжнародних конференцій. Із метою повного висвітлення основних аспектів розвитку освіти дорослих в Ірландії акцентовано на дослідженні міжнародного співробітництва з освіти дорослих та його значення у подальшому розвитку освіти дорослих у цій країні.

Ключові слова: освіта дорослих, освіта упродовж життя, міжнародне співробітництво з освіти дорослих, міжнародні організації освіти дорослих, законодавча база освіти дорослих, ЮНЕСКО, міжнародні конференції з освіти дорослих, КОНФІНТЕА.

В умовах створення єдиного європейського освітнього простору зростає необхідність пошуку нових спільних шляхів розвитку освіти дорослих як на національному, так і світовому рівнях, що посилює роль міжнародних організацій у формуванні освітньої політики у цій галузі.

На регіональному та міжрегіональному європейському рівні ведеться потужна робота у сфері освіти дорослих, яка проводиться спеціалізованими установами політичних та економічних міжурядових організацій. Загалом у світі нараховується понад 2 тисячі неурядових організацій (міжнародних, регіональних, субрегіональних). Міжнародні організації потужно працюють у сфері безперервної освіти і можуть бути відповідно класифіковані, враховуючи рівень інтеграції (всесвітні організації, міжурядові організації, міжнаціональні організації, національні організації, створені в одній країні чи групі країн).

Зокрема, до навіпливовіших міжнародних організацій, що займаються питаннями розвитку наднаціональної освіти, належать: ЮНЕСКО, Рада Європи, Всесвітній Банк, ЮНІСЕФ, ОЕСД (ОЕСД), ІСЕФ (ІСЕФ); ЄС, Римський клуб, Британська Рада Виконавчого агентства з освіти, аудіовізуальних засобів та культури (The Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, EACEA), Центр Гете в Європі; АФС (AFS), АЙРЕХ та ін.

І. Фольварочний наголошує на тому, що провідною метою діяльності європейських організацій можна вважати навчання, яке спрямоване на розширення особистісної компетенції людини – самореалізації, підвищення успішності на ринку праці, формування прагнення до соціального зростання, активної громадянської позиції, засвоєння культурної спадщини, ефективної міжкультурної комунікації [6, с. 75].

Мета статті – розкрити роль та значення освітніх документів ЮНЕСКО у розвитку освіти дорослих на світовому рівні та в Ірландії зокрема, схарактеризувати основні функції діяльності ЮНЕСКО в освіті дорослих, вивчити конференції CONFİNTEA та дослідити та основні положення, подані у супроводжуючих документах.

Розвитком освіти дорослих на світовому рівні з 1951 р. традиційно опікується ЮНЕСКО (UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – Організація Об'єднаних Націй із питань освіти, науки і культури) як міжнародний інтелектуальний центр міжурядового співробітництва з питань освіти, науки і культури, спеціалізована установа ООН. Діяльність ЮНЕСКО охоплює широке коло питань: